

УДК 346.62(477)

Б.В. ДЕРЕВ'ЯНКО,

докт. юрид. наук, проф.,

Донецький юридичний інститут МВС України

РИЗИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З КРИПТОВАЛЮТОЮ (БІТКОЙНАМИ) ГРОМАДЯН І СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: криптовалюта, біткойн, ризик, гаманець біткойнів, «ID гаманця», геометрична прогресія, НБУ, Інтернет, договір приєднання, майнінг

За капіталістичного способу виробництва перед виробниками та домогосподарствами (суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання; юридичними і фізичними особами) поряд із завданням заробляння грошей стоїть друге – не менш важливе завдання – принаймні їх збереження, а то й примноження. У розвинених країнах постійно проводяться дослідження, на основі яких продаються майстеркласи і спеціальні курси, покликані навчити комерсанта і звичайну людину зберегти наявні грошові ресурси. Цю проблему складно зрозуміти значній кількості резидентів України, які тільки намагаються вирішити перше завдання. Натомість збереження грошей є великою проблемою, адже нерухомість часто дешевшає, прикраси із дорогоцінних металів і коштовного каміння, рівно як і витвори мистецтва у випадку потреби складно продати швидко і за реальну вартість (до того ж вони вимагають постійних витрат на охорону), акції будь-якого підприємства можуть знецінитися, рівно як знецінюються (у довгостроковій перспективі) грошові одиниці (валюта) усіх без винятку держав світу, ще швидше падає вартість вуглеводнів – вугілля, нафти, газу тощо. Зростають у ціні чиста прісна вода

і корисна їжа, але ними неможливо запитися на тривалий строк через фізичну неможливість або високу вартість зберігання з дотриманням якості. Через усе вищевикладене і суб'єкти господарювання, і громадяни вишукують варіанти для диверсифікації як джерел отримання грошей, так і місць та способів їх зберігання і захисту. Диверсифікація цих процесів передбачає використання грошей одночасно у різних проектах у різних країнах, сферах та галузях, зберігання на депозитних рахунках у різних валютах у різних банках, банківських скриньках, у готівці в різних валютах у різних місцях, скуповування об'єктів комерційної і побутової нерухомості, виробів із дорогоцінних металів та коштовного каміння тощо. Нещодавно з'явилося ще одне явище, фінансовий інструмент, місце зберігання (накопичення) грошей. І це нове явище є криптовалютою. На сьогодні у світі існує більше десятка криптовалют, тобто валют, емісію яких визначає спеціальна комп'ютерна програма, і які функціонують за допомогою мережі Інтернет. Однією із перших, найбільш поширеною серед них, є криптовалюта біткойн (англ. – Bitcoin).

В Україні питання обігу криптовалют залишаються без чіткої відповіді щодо їх законності. З одного боку, згідно зі статтею 32 Закону України «Про Національний банк України» грошовою одиницею України є гривня. Випуск та обіг на території України інших грошових одиниць і використання грошових сурогатів як засобу платежу забороняються [1]. З іншого боку, не зрозуміло, чи є криптовалюта грошовою одиницею, грошовим сурогатом і засобом платежу. До того ж, законодавством не передбачено покарання власників криптовалют. Проте, у багатьох країнах світу можна не лише вільно обмінювати криптовалюту (зокрема, біткойни) на місцеву або іноземну валюту, але й здійснювати операції з купівлі-продажу будь-яких товарів, робіт та послуг. У більшій чи меншій мірі операції з біткойнами отримали легалізацію в Австралії, Австрії, Болгарії, Бразилії, Ізраїлі, Канаді, КНР, Норвегії, Сінгапурі, США, Тайланді,

ФРН, Хорватії, Швейцарії, Японії та ін. В Україні НБУ на основі наведеної статті Закону України «Про Національний банк України» вказав, що біткойн не має правового статусу. Але внаслідок особливостей обігу біткойнів операції з ними в Україні проводяться щоденно. Українці купують, заробляють біткойни, розраховуються ними. А, отже, постає питання щодо співвідношення українського законодавства із можливостями здійснення операцій із біткойнами. І з цим питанням пов'язане питання наявності правових та інших ризиків для власника біткойнів в Україні. Слід зазначити, що сьогодні у науковій періодиці ще недостатньо уваги приділено питанням обігу біткойнів. Особливо це стосується української юридичної наукової періодици. Можна назвати значну кількість українських і ще більшу російських економістів, які досліджували окремі аспекти обігу криптовалют, а також декількох правознавців, серед яких: Айганим Е. Сейтім [2], А.С. Волегова [3], М.К. Беляєв [4], А.С. Генкін [5], Є.І. Іванова [6], Г.Т. Карчева та С.М. Нікітчук [7], М.В. Малишко [8], Є.В. Малюженко та К.В. Феценко [9], В.Є. Ніколаєв [10], О.А. Ніколайчук [11], К.К. Панько та Д.А. Рягузова [12], О.М. Петрук та О.В. Мельниченко [13], Г.Г. Піменов [14], А. Попіков [15], Н.Ю. Рашева та О.І. Чиркова [16], К.В. Сомік та Д.Б. Фролов [17] і деякі інші. Проте ситуація, пов'язана із новизною та інноваційністю досліджуваного фінансового інструменту, із невизначеністю в Україні правового режиму операцій із біткойнами, із майже повною відсутністю аналізу правових та інших ризиків таких операцій вимагає нових окремих досліджень. Виходячи із викладеного, метою статті є: виявити правові та інші (економічні, технологічні, організаційні тощо) ризики проведення операцій із біткойнами для їх власників – громадян і суб'єктів господарювання України.

Криптовалютами визнаються валюти, що не мають аналогів у матеріальному світі, а мають ходження за допомогою комп'ютерних технологій. На початку ХХІ століття криптовалюти використовувалися виключно у

комп'ютерній мережі в якості платежу за отримання певних бонусів у комп'ютерній грі. Заробити криптовалюту для використання у комп'ютерній грі спочатку можна було шляхом виконання певних завдань у тій самій, чи іншій комп'ютерній грі або шляхом виконання певних нескладних операцій на різних сайтах у мережі Інтернет, підтвердження ознайомлення з певною рекламною інформацією чи її розсилання на інші адреси тощо. Схожу технологію й досі використовують дитячі письменники, влаштовуючи квести у себе на сайтах. Діти вірно відповідають на питання, виконують нескладні завдання і заробляють певні «комп'ютерні гроші», за які письменник «продає» їм сторінки свого нового роману, мультфільми тощо пропорційно кількості зароблених «грошей». Програмісти вирішили створити принципово нову нішу ринку і комерціалізувати її. У багатьох комп'ютерних іграх було запропоновано послугу купівлі комп'ютерних віртуальних грошей за гроші реальні з матеріального світу. Таким чином, спочатку реальні гроші за посередництва грошей віртуальних (криптовалюти) було використано для отримання віртуальних послуг. Але пізніше ситуація змінилася на протилежну.

Протягом 2007–2010 років у світі з'явилися декілька видів криптовалют. Найбільшого поширення серед них отримали біткойни, – криптовалюта, описана у мережі Інтернет з 31.10.2008 року і поширена з початку 2009 року особою або групою осіб чи компанією під ім'ям Сатоші (Сатосі) Накамото (Satoshi Nakamoto).

Особливістю криптовалюти біткойн є її повна децентралізація, що відрізняє її від усіх сучасних класичних валют світу. Наприклад, емісію національної валюти України здійснює НБУ, який в залежності від ситуації в економіці може збільшувати чи зменшувати обсяг готівкової маси, а також впливати на безготівкові розрахунки; емісію валюти США монополярно здійснює Федеральна резервна система, яка не є державним органом. Емісія біткойнів здійснюється на основі комп'ютерної програми за

спеціальною формулою, що передбачає постійне зменшення обсягів випуску за геометричною прогресією. Програма нагадує одну з відомих давньогрецьких апорій, за якою Ахіллес, який вважався найшвидшою людиною античності, не може наздогнати черепаху, яка вважалася найповільнішою (на суші) твариною античності. Поки Ахіллес пробігає певну значну відстань, яка відділяє його від черепахи, остання проповзає певну відстань, яку йому знову треба долати, щоб знову не встигнути застати черепаху саме у тій точці, на якій вона була на початку його останнього маневру. Так само і випуск біткойнів з кожним разом зменшується. Проте, на відміну від апорії, кінцева кількість біткойнів відома. Їх буде випущено 42 млн. одиниць. Цим біткойн відрізняється від поширених у 1990-ті роки «фінансових пірамід», в яких емісія цінних паперів здійснювалася за зростаючою, а не спадаючою геометричною прогресією. Ким би не був Сатоші Накамото – розробник програми, – він не може втручатися у її роботу. Він її розробив і запустив. Максимум, що міг зробити розробник, так це викупити значну частину біткойнів при першій їх емісії за відносно невеликі гроші. З іншого боку, у цьому також був ризик, оскільки у випадку відсутності попиту на біткойни витрачені на їх купівлю гроші були б повністю втрачені. Так само для біткойнів, рівно як і для інших криптовалют, залишається ризик на випадок виходу з ладу усіх або майже усіх комп'ютерів у світі або зникнення мережі Інтернет за умови, що не з'явиться нова аналогічна в якості «спадкоємця» і правонабувача Інтернету. Якщо відкинути фантастичні гіпотези, наприклад, передачу людству інопланетних технологій, то це може статися у випадку звичайної навмисної диверсії – кібератаки. Криптовалюта буде нічого не варту у випадку диверсії в межах усієї планети, або у випадку, якщо людство повністю відмовиться від мережі Інтернет або взагалі сучасних комп'ютерів. Цей ризик виглядає незначним, проте в еру бобінних, касетних магнітофонів, відеоманітофонів також ніхто не міг і думати про реальність

технологій Інтернету. Отже, перший ризик не можна відкидати, і він має суто технологічну природу.

Другий ризик має економіко-правову природу. Його суть зводиться до того, що вартість будь-якої криптовалюти визначається співвідношенням попиту і пропозиції на неї. Можна інвестувати реальні гроші у криптовалюту, попит на яку не зросте, а навпаки зменшиться через її непопулярність або інші причини. Цей суто економічний ризик може викликатися правовим, пов'язаним із тим, що держава легітимізує операції із криптовалютою, але не з усією, а лише з якоюсь конкретною або тією, яку емітує сама. І передумови до підтримання цього ризику є. Так, 29.11.2016 року з'явилася новина, що НБУ планує випуск власних електронних грошей на основі Національної платіжної системи «Простір» із застосуванням технології Blockchain [18]; а літом 2017 року з'явилася інформація про те, що шість найбільших банків світу – Barclays, Credit Suisse, Canadian Imperial Bank of Commerce, HSBC, MUFG, State Street – планують у 2018 році запустити нову криптовалюту [19]. У випадку реалізації цих проектів і легітимації операцій з новими видами криптовалют існує ризик різкого зниження попиту, а відповідно, і ціни на існуючі криптовалюти.

Для проведення операцій із біткойнами особі необхідно створити електронний гаманець біткойнів. Це можна зробити за будь-яким комп'ютером, який має доступ до мережі Інтернет. Як правило, ця операція є безкоштовною. Електронний гаманець відкривається на певному ресурсі, власниками якого є особи або суб'єкти господарювання, зареєстровані не в Україні (часто в якійсь офшорній зоні). Проте, вони відкрито надають свою адресу й інші реквізити. Обов'язковою умовою відкриття електронного гаманця є погодження із запропонованими умовами договору приєднання. Цей договір пропонується однією стороною для інших можливих суб'єктів, коли ці суб'єкти у разі вступу в договір не мають права наполягати на зміні його змісту [20, с.459]. За цим договором фірма-надавач

послуг з розміщення гаманця залишає за собою право в односторонньому порядку змінювати його умови. На сьогодні, як правило, усі операції за посередництва електронного гаманця є безкоштовними. Проте, у договорі прописано право фірми-надавача послуг з розміщення гаманця впроваджувати певні платні послуги. В обох випадках інформацію буде передано власникам гаманця на електронну пошту, адресу якої вони надають при реєстрації. Договір приєднання викладено на декількох аркушах англійською мовою. Переважна більшість умов договору сформульована таким чином, що особа погоджується із тим, що фірма-надавач послуг з розміщення гаманця не несе відповідальності за втрату власником гаманця паролю, укладання ним будь-яких угод і проведення будь-яких операцій, захист своєї інформації, пошкодження третіми особами комп'ютерних програм та обладнання власника гаманця тощо. Останнє має значення у зв'язку із тим, що після відкриття на певному комп'ютері електронного гаманця або проведення операцій із купівлі-продажу біткойнів чи за біткойни (навіть одноразово) ризик хакерської атаки на цей комп'ютер збільшується у рази. Після реєстрації особа отримує «ID гаманця», що являє собою напис із сукупності латинських літер, цифр і тире. Цей «ID гаманця» відомий лише особі-власнику та (на наше переконання) фірмі-надавачу послуг з розміщення гаманця. Під час здійснення операцій особа отримує окремий рахунок на кожну нову операцію і контрагент не знає «ID гаманця». Цим забезпечується анонімність операцій із біткойнами. Крім «ID гаманця», який надається особі фірмою-надавачем послуг з розміщення гаманця, сама особа обирає собі пароль для входу, який повинен складатися із якомога більшої кількості символів (зазвичай особи, які планують проводити операції зі значною кількістю біткойнів, обирають пароль із не менш ніж 30 символів). Фахівці зі сфери комп'ютерних технологій не радять зберігати «ID гаманця» і особливо пароль у пам'яті підключеного до мережі Інтернет комп'ютеру. Найкращим

вважається зберігання на паперовому носії або «холодне зберігання», тобто зберігання у пам'яті комп'ютера, не підключеного до мережі Інтернет. Отже, зберігання контрольної інформації в активному – підключеному до мережі Інтернет комп'ютері є ще одним ризиком для власника біткойнів. Цей ризик також має технологічну природу. Загрозу для власника гаманця біткойнів становлять дії третіх осіб.

Схожим із попереднім є ризик незаконної передачі третім особам інформації про «ID гаманця» та пароль власника біткойнів самою фірмою-надавачем послуг з розміщення гаманця. Хоча на своїх сайтах і в договорі вона вказує, що не цікавиться паролем власника біткойнів, все одно існують серйозні сумніви щодо цього. І беззаперечним правовим ризиком є ризик зміни в односторонньому порядку фірмою-надавачем послуг з розміщення електронного гаманця умов договору та/або запровадження платних послуг.

Вагомим правовим ризиком для власника біткойнів в Україні є невизначеність органів законодавчої та виконавчої влади стосовно законності операцій із біткойнами. З одного боку, ще 10.11.2014 року НБУ видав роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin, в якому послався на згадувану статтю 32 Закону України «Про Національний банк України», а також на статтю 99 Конституції України, статтю 192 Цивільного кодексу України, статтю 3 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та статтю 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 року № 15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». НБУ визнав біткойн як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства [21]. При цьому жодного покарання за проведення розрахунків у біткойнах в українському законодавстві не передбачено. А в названому роз'яс-

ненні НБУ покладає усі ризики на самих власників біткойнів і рекомендує громадянам використовувати послуги лише тих платіжних систем, систем розрахунків, які внесені НБУ до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури [21]. Тобто, правовий ризик для власника біткойнів в Україні має дві складові. Перша полягає у тому, що у випадку суперечливої ситуації, пов'язаної із незаконним заволодінням чужими біткойнами, власнику не доводиться розраховувати на юридичну допомогу держави. Другу складову правових ризиків буде розкрито нижче.

На сьогодні багато громадян України та суб'єктів господарювання проводять операції з біткойнами. Через їх анонімність переважна більшість інформації є невідомою громадськості. Інформація про них стає відомою іншим (зокрема, державі) або у випадку її оприлюднення самими власниками біткойнів (відомий приклад, коли троє депутатів від БПП у декларації за 2016 рік задекларували наявність у себе біткойнів – О. Урбанський мав 1277 біткойнів і придбав у 2017 році 1217 біткойнів, Д. Білоцерківець мав 398 біткойнів, Д. Голубов мав 4376 біткойнів [22]), або через втрату власниками гаманців біткойнів «ID гаманця» і пароллю, або внаслідок повідомлення інформації правоохоронним чи іншим органам банками, біржами біткойнів та іншими фінансовими інститутами. Слід зазначити, що сьогодні як мінімум один український комерційний банк надає послуги з купівлі-продажу біткойнів за гривні і долари США, беручи певну комісію за посередництво у цих операціях. Проте, для проведення цієї операції потрібно зареєструватися, тобто, передати банку свої персональні дані вкупі з електронною адресою. А отже, у цьому випадку зникає одна із основних властивостей операцій із біткойнами – анонімність. Ризик для власників біткойнів полягає саме у невизначеності правового режиму операцій із криптовалютою. Так, у випадку розкриття інформації про власні накопичення у біткойнах публічною осо-

бою, наприклад, чиновником чи народним депутатом, держава з певними зусиллями, але зможе отримати дані про транзакції з купівлі-продажу біткойнів з точністю до секунди. Зрозуміло, що у випадку запровадження покарання за здійснення операцій на ринку криптовалюти, на основі принципу відсутності зворотної дії закону, що погіршує становище особи, до неї санкції застосовані не будуть. Проте, можуть бути запроваджені заходи перевірки походження реальних грошей, за які купувалася криптовалюта, негативна реклама у ЗМІ тощо. І навпаки, у випадку повної легалізації і легітимації Україною операцій на ринку криптовалюти з певної календарної дати держава може відкрито називати порушниками тих осіб, хто проводив такі операції до цієї дати. І тут ризик для власника біткойнів полягає у можливості застосування подвійних стандартів з боку окремих державних органів чи посадових осіб (наприклад, «цей «наш» – про нього нічого не скажемо; а цей «чужий» – треба щоб в усіх ЗМІ пройшла інформація, що він є порушником закону та ще й отримав великі нетрудові доходи від купівлі біткойнів»).

Таким чином, під час дослідження виявлено основні правові та інші (економічні, технічні, організаційні тощо) ризики проведення операцій із біткойнами для їх власників – громадян і суб'єктів господарювання України:

- технологічний ризик, що полягає у можливості добровільної або насильницької відмови людської цивілізації від сучасних комп'ютерів та/або технологій Інтернет;
- правовий ризик односторонньої зміни фірмою-надавачем послуг з розміщення гаманця умов договору і введення оплати за надання окремих послуг та здійснення певних операцій;
- економіко-правовий ризик полягає у можливості падіння попиту на криптовалюту через підвищення попиту на реальні товари, економічну кризу, світову війну тощо, або через заборону державою однієї і появу нової криптовалюти;
- технологічний ризик, що полягає у можливості заволодіння сторонніх осіб інформа-

цією про «ID гаманця» і пароль, у т.ч. у можливості передачі цієї інформації третім особам фірмою-надавачем послуг з розміщення гаманця; у можливості пошкодження програмного обладнання або самого комп'ютера власника гаманця; у можливості банальної втрати і не відновлення «ID гаманця» та/або паролю його власником;

– правовий ризик, що полягає у відсутності правового регулювання здійснення операцій із криптовалютами, рекомендації НБУ не проводити такі операції, покладання захисту законних інтересів на самих власників гаманців криптовалют, вказівкою на заборону їх використання в силу декількох норм у законодавстві і можливість застосування не названих прямо заходів відповідальності.

Громадяни і суб'єкти господарювання України повинні самостійно вирішувати питання, чи здійснювати операції із криптовалютою, зокрема, біткойнами, проте враховувати виявлені у статті та інші ризики. Також окремого розгляду потребують питання: визначення правового режиму інструменту криптовалюти, порівняння її із класичною валютою; правового статусу «ферм криптовалюти»; правового режиму (у тому числі на відповідність законодавству) операцій із майнінгу (видобування) криптовалюти; обґрунтування легітиматії чи заборони обігу криптовалюти; оподаткування операцій із криптовалютою у випадку їх легітиматії; боротьби із купівлею зброї, наркотиків тощо за криптовалюту та ін. Наданням відповідей на ці та інші питання повинні присвячуватися подальші розвідки з досліджуваної проблематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679–XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. Ст. 238.
2. Айганым Е. Сейтим Анализ криптовалюты «биткоин» на соответствие основным функциям денег // Актуальні проблеми економіки. 2016. № 4 (178). С. 286–293.
3. Волегова А. С. Биткоин: деньги или нет? // Пермский финансовый журнал. 2016. № 1 (14). С. 60–70.
4. Беляев М. К. Биткоин деньги или не деньги // Финансы. 2014. № 3. С. 68–71.
5. Генкин А. С. Биткоин: риски и соблазны новой частной криптовалюты // Финансовый бизнес. 2014. № 1 (168). С. 37–45.
6. Иванова Е. И. Криптовалюта биткоин как новое явление в экономике // Новая наука: от идеи к результату. 2017. № 1-1. С. 73–74.
7. Карчева Г. Т., Нікітчук С. М. Віртуальні інноваційні валюти як валюти майбутнього // Фінансовий простір. 2015. № 2 (18). С. 23–29.
8. Малышко М. В. Криптовалюта: биткоин и его правовой статус // Научный альманах. 2016. № 10-1 (24). С. 209–215.
9. Малюженко Е. В., Фещенко К. В. Криптовалюта: правовое регулирование в различных странах мира (на примере Bitcoin) // Экономика и предпринимательство. 2017. № 4-2 (81-2). С. 246–249.
10. Николаев В. Е. Биткоин. Правовое регулирование // Молодежный научно-технический вестник. 2014. № 11. С. 71.
11. Николайчук О. А. Электронная валюта в свете современных правовых и экономических вызовов // Вопросы регулирования экономики. 2017. № 1. Т. 8. С. 142–154.
12. Панько К. К., Рягузова Д. А. О некоторых проблемах квалификации деяний, направленных на неправомерное завладение электронной валютой «биткоин» // Воронежский адвокат. 2015. № 6. С. 14–17.
13. Петрук О. М., Мельниченко О. В. Сучасні міжнародні тенденції в організації обігу електронних грошей // Збірник наукових праць. Економічні науки. 2014. № 22. Т. 2. С. 160–165.
14. Пименов Г. Г. Перспективы внедрения новых виртуальных валют – блокчейн // Экономика и предпринимательство. 2017. № 1 (78). С. 433–436.
15. Попиков А. Криптовалюта Bitcoin как финансовый инструмент виртуальной экономики // Вопросы инновационной экономики. 2016. Т. 6. Вып. 2. С. 89–106.

16. Рашева Н. Ю., Чиркова О. И. Правовые основы электронной валюты (на примере Bitcoin) // Управление в современных системах. 2017. № 1 (12). С. 60–68.

17. Сомик К. В., Фролов Д. Б. Криптовалюта: финансовые и криминальные риски // Вестник Московск. ун-та. Сер. 26. Государственный аудит. 2015. № 4. С. 48–57.

18. НБУ планирует выпуск собственных электронных денег. URL: <http://pravo.ua/news.php?id=0057471>.

19. Ведущие банки мира планируют запустить новую криптовалюту в 2018 г. URL: <http://interfax.com.ua/news/economic/445426.html/>

20. Шелухін М. Л. Господарське право: навчальний посібник у схемах і таблицях. К.: ЦНЛ, 2006. 616 с.

21. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin: Роз'яснення Національного банку України від 10.11.2014 року. URL: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608.

22. Криптомільйонери: нардепи з БПП тримають у біткойнах майже 340 млн. грн. URL: <https://www.volynnews.com/news/economics/kryptomilyonery-nardepy-z-bpp-trymaiut-u-bitkoyinakh-mayzhe-340-mln-hr>.

Дерев'янка Б. В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 3. С. 33–39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_8.pdf

Виявлено та названо основні правові, технологічні, економічні ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України – поява нової технології замість Інтернету і комп'ютерів; кібератаки; втрата «ID гаманця» і/або пароля; падіння попиту на біткойни внаслідок економічних причин, заборони однією криптовалюти (біткойнів) на користь нової – легітимізованої державою; можливість негативного впливу державних органів та/або посадових осіб.

***

Дерев'янка Б.В. Риски осуществления операций с криптовалютой (биткоиными) граждан и субъектов хозяйствования Украины

Выявлены и названы основные правовые, технологические, экономические риски осуществления операций с криптовалютой (биткоиными) граждан и субъектов хозяйствования Украины – появление новой технологии взамен Интернета и компьютеров; кибератаки; утрата «ID кошелек» и/или пароля; падение спроса на криптовалюту (биткоины) вследствие экономических причин, запрета одной криптовалюты (биткоинов) в пользу новой – легитимизированной государством; возможность негативного воздействия государственных органов и/или должностных лиц.

***

Derevyanko B.V. Risks of Operations with Cryptocurrency (Bitcoins) for Citizens and Economic Entities of Ukraine

The article identifies and describes the main legal, technological, and economic risks of carrying out transactions with the cryptocurrency (Bitcoins) for citizens and economic entities of Ukraine – the emergence of new technology in return for the Internet and computers; cyber attacks; loss of «purse ID» and/or password; the drop in demand for cryptocurrency (Bitcoins) due to economic reasons, the ban of one crypto currency (Bitcoins) in favor of a new – legitimized state; the possibility of negative impact of state bodies and/or officials.